

Στήν ημέρα όταν ὁ ἄνθρωπος
Νέα παρθένα ροδοκάλλια
Ξαναφέρει ἀπὸ τὴν ἄβυσσος
Σὰν πρωτόβγαλτα κοράλλια·

Ὅταν ὁ οὐρανὸς ἀπὸ βραχνὰς
Τῆς ψυχῆς καὶ ἀπὸ φοβέρας
Ἄπειρο ἄδειανὸ καὶ ἀδιάφορο
Ξαναγίνῃ πέρα ὡς πέρα!

Ὅμως ὁ ἄνθρωπος ἂν γράφτηκε
Γιὰ πολὺ νὰ σὲ προσμένῃ,
Ὁ βοτάνη ἐὸν ἀμισθόρητο,
Κ' ἐμπρὸς πάντα νὰ πηγαίῃ

Σπαταλώντας τὸ λιβάνι του
Στὰ φαντάσματα τῶν δλων
Καὶ τὴ δύναμή του λάτρισσα
Στὰ ποδάρια τῶν εἰδώλων,

Κι ἂν προφήτες θέλῃ καὶ καλὰ,
Τῶν θεῶν διαλαλητάδες,
Κι ἂν τεχνίτες θέλῃ καὶ καλὰ
Τῶν εἰδώλων δουλευτάδες,

Εἴμ' ἐγὼ ὁ προφήτης, εἴμ' ἐγὼ
Κ' ἦρθα ἐδῶ νὰ διαλαλήσω
Βασιλιά θεὸ τὸ τίποτε
Στὸν αἰῶνα ἔμπρὸς καὶ πίσω.

Χωρὶς ἔχτρα, χωρὶς ἔρωτα
Ὁ τεχνίτης ἦρθα ἐδῶ
Γιὰ τῶν ψευτοειρῶν σου, ἄνθρωπε,
Τὸ ναὸ νὰ πλάσω ἐγὼ

Τέρας ἄγαλμα τὸ τίποτε
Μ' ὅλες τὶς θεοποιεῖς τῆς πλάσης,
Τέρας γιὰ νὰ φοβηθῆς,
Καὶ μαζί γιὰ νὰ γελάσῃς!

Πόρος, Καλοκαίρι τοῦ 1899

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ο ΠΑΛΗΚΑΡΑΣ

Ἡ «Ματιά» τοῦ Ἀβάζου φωτίζει ἀπὸ προχτὲς τὸ γραφεῖο μου καὶ τὸ στολίζει. Δὲ χροταίνω νὰ τὴ βλέπω, νὰ τὴν καμαρώνω. Δὲ λέω πὼς δὲ χροταίνω καὶ νὰ τὴ διαβάω, γιὰ τὴν εἴθερα πρὶ βγεῖ σὲ βιβλίον, ἀπὸ τὰ κομμάτια ποὺ μοῦ διάβασε ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς κάτου ἀπὸ τὰ πυκνόφυλλα δέντρα τοῦ κήπου του, καὶ ἀπὸ τὰλλα κομμάτια ποὺ δημοσίεψα στὸ «Νουμᾶ». Τὸ βιβλίον λοιπὸν τὸ καμαρώνω μοναχὰ καὶ τὰξίζει. Καὶ σὰ Νάρκισσος καθρεφτίζομαι κ' ἐγὼ σ' αὐτὸ γιὰ τὴν ἀρνήσαστα τὴν ψεύτικη μετριοφροσύνη κατὰ μέρος, μπορῶ νὰν τὸ φωνάξω μὲ περηφάνεια πὼς ἡ «Ματιά» δημιουργήθηκε στὶς στήλες τοῦ «Νουμᾶ», γιὰ τὴν οἱ ταπεινὲς αὐτὲς στήλες καλοδεχτήκανε στὴν ἀρχὴ τὰ γλεντζέδικα ποιηματάκια τοῦ Iudas Ergan, καὶ κατόπι τὰ ἐξοχα καὶ καταντὶπ Ρωμαϊκά δηγήματά του, σὰν τὸ ἀξέχαστο «Μπῆκαν κλέφτες στὸ μαντρί...», ὅσο ποὺ σιγὰ σιγὰ, μὲ παιγνιδιάρικα τραγουδάκια καὶ μὲ λεβέντικα δηγήματα, ὁ ἀνοιχτόκαρδος Iudas Ergan ξετυλίχτηκε στὸν παληκαρᾶ Ἀβάζο.

Αὐτὸ τὸ ἐπίθετο τοῦ ταιριάζει καὶ μ' αὐτὸ τότε χαίρετσα ὅσα μοῦφερε προχτὲς τὸ βιβλίον τοῦ στολίστικου μου. Ὁ παληκαρᾶς κ' εἶναι παληκαρᾶς ὅσο λίγοι. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ διαβάσετε τὸ βιβλίον τοῦ γιὰ νὰ τὸ βρῆτε. Διαβάστε μοναχὰ τὸ ἐξώφυλλο καὶ τὴν ἀφιέρωση. «Ἡ Ματιά. Μελέτη Γ. Ν. Ἀβάζου ὑφηγητῆ στὸ Ἐθνικὸ Πανεπιστήμιον». Μωρὲ τί λέτε; Ὑφηγητής; Ἐπιστήμονας δηλ. ποὺ οὐνεύεται μιά μέρα νὰ γίνῃ καθηγητής, καὶ νὰ μὴ φοβᾶται νὰ τυπῶναι βιβλίον, μὲ τ' ὄνομα τοῦ φαρδὺ πλατὺ

καὶ μὲ τοὺς τίτλους του, γραμμὲν στὴ δημοτικῇ; Καὶ νὰ τολμάει ἀκόμα τὸ βιβλίον τοῦ αὐτοῦ νὰν τάφιερώνει στὸν «ΤΙΜΗΜΕΝΟ ΠΑΤΡΙΟΤΗ» Ἀλέξαντρο Πάλλη, σὲ κείνονε δηλ. ποὺ πῆγε νὰ μᾶς χαλάσει τὴ θρησκεία μεταφράζοντας τὸ Βαγγέλιον; Σὲ κείνον ποὺ προδῶνει σήμερα τὸ ἔθνος χαλώνοντας τὴ γλώσσα του, μὲ τὶς ἀνόητες (γράφτηκε κι αὐτό!) μεταφράσεις τῆς «Ἰλιάδας» καὶ τοῦ «Κύκλωπα»; Σὲ κείνον ποὺ βριστήκε ἀδιάντροπα ἀπ' ὅλες τὶς σοβαρὲς ἐφημερίδες μας, ὅσο οὔτε ὁ βρωμερώτερος Ρωμιός;

*

Ναί, ὁ Ἀβάζος τὰκανε αὐτά. Ὁ Ἀβάζος ἀγωνίζεται γιὰ τὴν Ἀλήθεια καὶ ἡ Ἀλήθεια δὲ φοβάται τίποτα. Θὰ μιλήσει, κι' ἂς πῆ δ, τι θέλει ὁ κόσμος, κι' ἂς γελάσει, κι' ἂς πετροβολήσει. Δὲ δίνει λεπτὸ γιὰ τίποτ' ἀπ' αὐτά. Κι' ἀντὶ νὰ τὴν ἀποκαρδιώσουν οἱ βρισιὲς καὶ τὰ πετροβολήματα, τουναντίον τὴ δυναμώνουν καὶ τὴν ἀναγκάζουνε νὰ τραβάει γρηγορώτερα τὸ δρόμο της.

Καλοὶ κ' οἱ σοφοί, μὰ περισσότερο μᾶς χρειάζονται σήμερα οἱ παληκαρᾶδες γιὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ ἄγωνα μας. Ἐξοχο τὸ βιβλίον τοῦ Μανώλη τοῦ Τριανταφυλλίδη, δημοτικιστῆς ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἴσαμε τὸ μεδουλι, μὰ δὲν εἶχε τὸ κουράγιον νὰν τὸ γράψῃ τὸ βιβλίον τοῦ στὴ δημοτικῇ. Ἐγραψε στὴν καθαρεύουσα. Κι' ὅσα λόγου σου, ὁ ἐπιστήμονας, ὁ σοφός, ποὺ ἔρχεται νὰ μοῦ μάθει πὼς ἡ Δημοτικῇ εἶναι ἡ Ἐθνικῇ μας γλώσσα καὶ πὼς αὐτὴν ἔχουμε καθήκο ἱερὸ νὰ γράφουμε, μοῦ γράφεις τὸ βιβλίον σου στὴν καθαρεύουσα, πὼς ἔχεις τὴν ἀπαιτήσιν νὰποκοτήσω ἐγὼ, ὁ τιποτένιος γραφίης, νὰ γράψω τὴ δημοτικῇ; Ποιὸς μπορεῖ νὰρνηθῆ τὴ μεγάλη ἐπιστημονικὴ ἀξία τοῦ φίλου καὶ συνεργάτη μου, τοῦ Βέη, μὰ καὶ ποιὸς δὲ σαστίζει ὅσα βλέπει ἕνα ἄρθρον τοῦ στο «Νουμᾶ» γραμμὲν στὴν ὑπερδημοτικῇ, καὶ τὴν ἴδια μέρα ἄλλο ἄρθρον, σ' ἄλλο περιοδικόν, γραμμὲν στὴν ὑπερκαθαρεύουσα; Σὲ μᾶς ποὺ ξέρουμε πὼς ὁ Βέης κι' ὁ Τριανταφυλλίδης, καὶ Κινέζικα νὰ γράφουνε, δὲν παύουνε νὰναι δημοτικιστάδες κι' ἀπὸ τοὺς φανατικώτερος, τὸ παράξενον αὐτὸ πρᾶμα δὲν κάνει καμιά ἐντύπωση. Μὰ τί θὰ λείει ἄραγε ὁ κοσμάκης ποὺ ζητᾶει σήμερα νὰ φωτιστῆ ἀπὸ τοὺς σοφοὺς μας;

Ἀμὰ ὅλοι οἱ δημοτικιστάδες γράφουμε τὴν καθαρεύουσα, ποιοὶ θὰ γράψουν τὴ Δημοτικῇ; Οἱ κουλοὶ καὶ τὰ κοψοχέρικα ἀγάλματα τῶ Μουσεῖω μας; Ὅταν οἱ δημοτικιστάδες γράφουνε Δημοτικῇ καὶ καθαρεύουσα, δὲ θὰ μπορέσουμε νὰποδείξουμε οὔτε τὴ φιλολογία πὼς ἔχουμε μὲ τὸ μέρος μας, γιὰ τὴν ὅσα λείει ὁ «Νουμᾶς» πὼς ἔχει συνεργάτη του τὸν Δημοτικιστῇ Ἀντώνη λ. χ., μὰ θὰ σοῦ λέει καὶ τὰ «Παναθηναία» — «Μὰ ἔχω κ' ἐγὼ συνεργάτη μου τὸν μυχτὸ Ἀντώνη»; θὰ σοῦ λέει καὶ ἡ «Ἀθηνα» τοῦ κ. Χατζηδάκη — «Μὰ ἔχω κ' ἐγὼ τὸν καθαρευουσιάνον Ἀντώνη συνεργάτη μου». Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἕνας ἄνθρωπος θὰ μοιράζεται σὲ τρεῖς... γλώσσες καὶ θὰ παίρνει ἡ κάθε μερίδα τὴ γλώσσα της. Ὁ κοσμάκης, εἴπαμε, θὰ κάνει μιά τέτλια σκέψη, γιὰ τὴν ὅσα ὅλοι μας τὸ ξέρουμε πὼς εἶναι ὁ Βέης κι' αὐτὸς δικός μας, κι' ἂς γράφει κάποτε καὶ τὴν καθαρεύουσα.

*

Ὁ Ἀβάζος ἔχει ἔτοιμον γιὰ τύπωμα κι' ἄλλο βιβλίον τοῦ, τὴ «Θεραπευτικῇ τῶν Ὀφθαλμικῶν παθῶν».

— Αὐτὸ πιά, τοῦ εἶπα, θὰ εἶναι γραμμὲν στὴν καθαρεύουσα, ἀφοῦ εἶναι καθαρὰ διδαχτικὸ βιβλίον καὶ θὰν τὸ διαβάσουνε φοιτητάδες.
— Ἄ, μπᾶ! μοῦ ἀπάντησε ἡσυχα ἡσυχα.

Ἐπειδὴ θὰν τὸ διαβάσουνε φοιτητάδες, γι' αὐτὸ ἴσα ἴσα εἶναι γραμμὲν στὴ δημοτικῇ! Τί, διάολο! Ἀτιμία κάνουμε καὶ θὰ κρυβόμαστε;

Καὶ ἡ ματιά του ἀστράψε ἀπὸ περηφάνεια. Καὶ θυμήθηκα τὸν ἀγαπημένον μου τὸν Ἐφταλιώτη ποὺ ὅταν τοῦ σύστησα τὸν Ἀβάζο κάπιο μεσημέρι σὲ μιά μπύρα, θάμασε τὴ ματιά του, τὴ γιομάτη εὐκρίνεια καὶ ἀπόφαση.

Ἀτιμία κάνουμε; Τὸ ἴδιο ρωτᾶω κ' ἐγὼ κάθε τόσο μερικὸς δικὸς μας ποὺ θέλουνε νὰ κρύβονται καὶ μὲ παρακαλᾶνε νὰ μὴν τοὺς φανερώσω πὼς γράφουνε στὸ «Νουμᾶ». Γιατί, μωρὲ παιδιά, νὰ κρυβόμαστε; Τί κάνουμε; Κλέβουμε, σκοτώνουμε, ἀτιμαζόμαστε, καὶ τρέμουμε μὴ μᾶς πάρουνε μυρουδιά; Δὲ σᾶς δίνει κουράγιον τὸ παράδειγμα τοῦ Παλαμά, τοῦ Καρκαβίτσα, τοῦ Βλαχογιάννη, καὶ τῶσων ἄλλων δικῶν μας; Δὲ σᾶς μεθάει σήμερα ἡ παληκαριά τοῦ Ἀβάζου;

Οἱ ἄλλοι πρέπει νὰ ντρέπονται καὶ νὰ φοβούνται. Οἱ ἄλλοι ποὺ δουλεύουνε στὸ Ἔμμα, ποὺ καπηλεύονται τὰ ἱερά καὶ τὰ ὅσια τῆς πατρίδας γιὰ νὰ κερδίζουν παράδες καὶ χερσοκροτήματα. Οἱ ἄλλοι, κι' ἔχι ἔπεις οἱ τίμιαι ἐργάτες κ' οἱ ἀπονήρευτοι πατριῶτες. Μακριὰ σας ὁ φόβος καὶ δώστε στὸν ἀγῶνα μας ἐκεῖνο ποὺ τοῦ χρειάζεται σήμερα, τὴν Παληκαριά.

*

Ξενυχτώντας τὶς προάλλες πᾶνον στὰ χερσὶ γραφῆς «Ἀπολογίης» τοῦ μεγάλου Δατκάλου μας καὶ λιονταρόψυχου Ἀρχηγῶν μας, πέταξα ἀπὸ τὴ χερά μου ὅσα διάβασα δυὸ τρεῖς χρυσὲς ἀραδοῦλες ἀφιερωμένες τοῦ Ἀβάζου «τοῦ γλυκοῦ μου τοῦ Ἀβάζου, ποὺ ἴσως κανέναν ἀπὸ μᾶς δὲν τοῦ παραβγαίνει στὴν ἀφέλεια καὶ τὴ δύναμη τῆς πέννας». Ἄνοιξε δρόμο καινούριον ὑστερὶς ἀπὸ τὸ Μαρκέτη...

Νὰ ἡ κρίση ποὺ ταιριάζει στὸ βιβλίον τοῦ Ἀβάζου ἀφέλεια καὶ δύναμη πέννας. Βιβλίον ἐπιστημονικὸν ποὺ διαβάζεται σὰ ρομάντσο.

Ἡ «Ματιά», μὰ μὲ τὸ Ἡλιοφάγαρον τοῦ Πάλλη, τὴν Πλουτολογία τοῦ Μαρκέτη, τὸ «Κρασί» τοῦ Σπασινέπουλου, τὴ Φυσιολογία τῆς κ. Παπαμύσκου, ποὺ θὰ τυπωθῆ αὐριον μεθαύριον, καὶ μὲ τόσα ἄλλα ἐπιστημονικὰ ἄρθρα ποὺ τυπώνονται κάθε λίγο στὸ «Νουμᾶ», ἀποδείχνει ὀλοφάνερα πὼς ἡ Ἐθνικῇ μας γλώσσα, ποὺ εἶναι σήμερα ἡ ἐπίσημη γλώσσα τῆς πότνης καὶ τῆς φιλολογίας μας, θὰ εἶναι μιά μέρα, καὶ πολὺ γρηγορὰ, καὶ ἡ ἐπίσημη γλώσσα τῆς Ἐπιστήμης, φτάνει νὰ βρεθῶν τεχνίτες σὰν τὸν Ἀβάζο νὰ τὴν καλομεταχειριστῶναι καὶ παληκαρᾶδες σὰν κι' αὐτὸνε νὰ μὴ δειλιάσουνε νὰν τὰποδείξουνε μὲ τὰ ἔργα τους.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΟ ΣΚΥΛΑΚΙ ΜΟΥ

Σιντῆ, μοῦ ψόφησες, καημένη,
χωρὶς τὸν κόσμο νὰ χαρεῖς,
χωρὶς μιά μέρα ἐφηνχισμένη
Σὰν ὅλα τὰ σκυλιὰ νὰ δεῖς.

Α. Α.

Μιά φορὰ κάποιος Ἀθηναῖος κατηγοροῦσε τὸν Διογένη, γιὰ τὸν ἀφοῦ παινέθη περισσότερο τοὺς Λακεδαιμόνιους δὲν κάθεται καὶ μαζί τους. Κι' ὁ Διογένης τοῦ εἶπε:

— Γιατί κι' ὁ γιατρός, ἂν καὶ ξαναφέρει τὴν ὑγιά, ὅμως δὲν κάθεται ἀνάμεσα στοὺς ἀρρωστούς.